

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

Páter **Pavol Kruták** SVD (1957) pochádza z dediny Divina v Žilinskom okrese. Na Slovensku pôsobil vo viacerých farnostiach, potom ako rektor Misijného domu Matky Božej v Nitre a neskôr ako provinciál. Roku 2004 odišiel na Filipíny. Zúčastnil sa pastoračného kurzu v Manile. Počas neho vypomáhal vo farnosti Smokey Mountain. Po niekoľkotýždňovom kurze lokálneho jazyka odišiel do západnej časti ostrova Mindoro /Occidental Mindoro/, tu pôsobil v troch farnostiach. V júni v roku 2007 sa vrátil opäť na Slovensko. Zvedaví na jeho bohatú činnosť na ostrove Mindoro, sme mu položili niekoľko otázok.

Prečo ste išli práve na Filipíny?

Filipíny som si vybral jednak z praktického dôvodu, mysliac si, že mi bude stačiť angličtina, ktorú som ako tak ovládal, a nebudem sa musieť učiť iný jazyk. Avšak ukázalo sa, že angličtina nestačí a musel som sa začať učiť miestny jazyk. Druhý dôvod bol nedostatok kňazov. Hoci Filipíny majú veľký počet kňazov, stále je to však málo, priemerne na jedného kňaza pripadá viac ako 10 tisíc katolíkov.

Kolko majú Filipíny obyvateľov?

Filipíny majú okolo 8000 ostrovov s 87 miliónmi obyvateľov. Hovorí sa, že okolo 8 miliónov obyvateľov je za hranicami, väčšinou v Amerike. Rozpráva sa tu rozličnými jazykmi. Najviac je

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

rozšírený tagalog, asi 30%, potom cebuano, približne 15%, potom Ilokano a Ilongo atď. Je tu spolu okolo 70 jazykov.

Aké boli začiatky?

Keď som prišiel na Filipíny, najskôr som sa dostal do Manily na jednu farnosť, kde som vypomáhal a neskôr dvakrát zastupoval. Farnosť má vznešený názov „Farnosť vzkrieseného Pána“. Rozkladá sa okolo veľkého smetiska, ktoré má názov „Smokey mountain“, čiže dymiacy kopec. Spravujú ju misionári SVD.

Vieme, že Filipíny sú ázijskou krajinou s najväčším počtom katolíkov. Kde má ich zbožnosť korene?

S príchodom Španielov na Filipíny prišlo aj kresťanstvo. Takmer 80 percent obyvateľov sú katolíci. Niektoré prejavy ich zbožnosti vyplývajú z ich mentality, napríklad spontánnosť, jednoduchosť a neformálnosť. Aj dospelí sa správali v kostole ako malé roztopašné deti, čo som neraz ťažko prijímal. Majú veľkú úctu k pražskému Jezuliatku. Keď prišli Španieli v roku 1521, darovali kráľovnej kópiu pražského Jezuliatka. Tu ju volajú Santo Niño. Úcta sa rozšírila po celých Filipínach a dnes sa v tretiu januárovú nedeľu na Filipínach slávi tento sviatok. Veriaci si donesú v tento deň sochy Jezuliatka do kostola na požehnanie, potom ich majú v domoch, obchodoch. Keď kňaz posviaca sošky Jezuliatka, ľudia niekedy zdvihnú aj svoje deti na požehnanie. Dokonca deťom dávajú aj mená Santo Niño. Horšie je, keď je to Santo Niño už 60-ročné, už je trochu veľké...

Iným prejavom zbožnosti je dotýkanie sa sôch svätých priamo rukami alebo vreckovkami. I v samotnej liturgii sú veci, ktoré asi nenájdeme v iných krajinách. Napríklad po veľkopiatočných obradoch vezú v procesii sochu Pána Ježiša v rakve. Môžeme povedať, že je to akoby Ježišov pohreb.

Vieme, že na Filipínach sú veľké rozdiely medzi bohatými a chudobnými. Ako ste to vnímali?

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

Na Filipínach sa používa prirovnanie, že 9 ľudí je (jesť) z jedného taniera a 1 človek je z 9 tanierov. Materiálne hodnoty sú tu veľmi nespravodlivo rozdelené. Malá skupina vlastní veľké bohatstvo. Vyše 60 percent ľudí žije vo veľkej chudobe a núdzi. Trvalo mi asi rok, kým som mohol hovoriť o niektorých témach v kostole. Cítil som sa nesvoj a myslel so si, že ľudia to neveria, keď som čítal slová evanjelia o Božej starostlivosti o svete: „Keď sa Pán stará o poľné ľalie a o nebeských vtákov, o čo viac sa stará o človeka. Vy máte všetky vlasy spočítané.“ Ako to povedať a vysvetliť hladnému, keď nemá jedlo pre seba a deti, alebo chorému, keď nemá na lieky. To bolo veľmi ťažké. V takejto situácii sa človek niekedy hanbí, že je sýty, alebo že má dobré bývanie na fare.

Pracovali ste na Smokey mountain. Ako tam žijú ľudia, ktorí tam zberajú odpadky?

Kamióny dovážajú tony odpadu denne a mnohí ľudia z toho žijú. Majú tam dokonca spravené z kartónov alebo plechov aj chatrče, kde bývajú. Tam žijú, rodia sa, zomierajú. Mnoho chlapcov tam trávi celé svoje detstvo s háčikom v ruke a vrecom na pleci. Tí sú najúspešnejší. Hovoril mi jeden asi 30-ročný muž, že on už nevláda tak ako títo chlapci. Treba totiž neraz vyskočiť za jazdy na prichádzajúce auto s odpadkami, vybrať najlepšie veci na speňaženie a zhodiť ich svojim kamarátom. Niektorí zarobia celkom slušné peniaze: 200 pesos, čo je primeraná denná mzda. Menšia rodina z toho pri skromnosti vyžije. Situácia týchto ľudí je však zlá, nevedia čítať, písať, zomierajú mladí, lebo žijú v dyme a výparoch smetiska celé roky. Sú prípady, že i zahynú zasypaní odpadkami.

Sužujú Filipíny prírodné katastrofy?

Za rok zasiahne Filipíny asi 20 tajfúnov. Raz mi niekto v novembri povedal: „Páter, ešte päť“. A do konca roka bolo skutočne ešte päť tajfúnov. Tajfúny dokážu zničiť v priebehu niekoľkých dní úrodu, obydľia, cesty. Na druhej strane, keď vyčínajú ďalej, ľudia sa tešia, pretože sú zdrojom vody. A voda je veľmi dôležitá pre roľníkov na pestovanie ryže.

Zažili ste aj zemetrasenie?

Filipíny majú 18 aktívnych sopiek. Blízko Manily je sopka Tagay Tay, ktorá občas na seba upozorní. Počas prvého zemetrasenia som spal, tak som ho ani nepostrehol. Druhýkrát som zemetrasenie zažil, keď sme sedeli pred jedným domom a začala sa triasť zem. Myslel som, že

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

sa mi zakrútila hlava, ale keď som videl, ako priatelia utekali s krikom preč od budovy, bolo mi jasné, že sa jedná o zemetrasenie.

Ako vyzerala diecéza a farnosť, kde ste pracovali?

Územie biskupstva má dĺžku 260 km. Rozkladá sa na západnej časti ostrova Mindoro. K tomu patria ešte priľahlé ostrovy Lubang a Iling. Celá táto oblasť má asi pol milióna obyvateľov rozdelených do 17 farností. Prvá farnosť, kde som pracoval, San Jose, mala vyše 100 tis. obyvateľov. Bolo tu 40 kaplniek. Posledný rok som pôsobil vo farnosti s asi 16 tisíc obyvateľmi. Tu bolo 14 kaplniek.

Ako žijú pôvodní obyvatelia?

Pôvodnými obyvateľmi Mindora sú Mangyans. Je ich viac ako 100 tisíc. Sú rozdelení do ôsmich kmeňov a každý z nich má svoj vlastný jazyk. Už pred príchodom Španielov mali svoje písmo. Ale postupom času, tak ako prichádzali novousadlíci, boli zatlačení do hôr. Väčšina dnes žije veľmi primitívne, možno tak ako sa žilo pred 500 rokmi. V nejednom prípade jediným oblečením je kúsok handry okolo pása. Mačeta, hrniec a biedna chatrč je ich jediným majetkom. Sú to však veľmi pokojamilovní a spokojní ľudia.

Je na Filipínach negramotnosť?

Okolo 46 miliónov obyvateľov je mladších ako 14 rokov. Priemerný vek obyvateľstva je 23 rokov. Z toho môžeme usúdiť, že je tam veľa mladých ľudí. Štatistiky uvádzajú, že 7 miliónov detí nechodí do školy. Je to veľmi veľa a bude to mať neblahý vplyv na ich životy a na budúcnosť celej krajiny. Mnohí rodičia si to uvedomujú a snažia sa pomôcť svojim deťom, aby dosiahli primerané vzdelania.

Existuje hlad na Filipínach? Sú tam aj ľudia, čo si nemôžu dovoliť ani ryžu?

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

Áno. Hlavne v období dažďov, keďže ešte nie je žatva, je aj hlad. To sú ťažké chvíle nielen pre nich, ale aj pre kňaza. Všetkým sa nedá pomôcť. Vo februári som dostal finančnú pomoc z diecézy pre tzv. feeding program. Mohli sme poskytnúť jedno jedlo denne asi 30 deťom.

Prečo vlastne nechodia do školy?

Niekedy nemajú peniaze na školské pomôcky, na šatstvo, v horšom prípade nemajú čo jesť. A v škole sa ťažko počúva, keď je človek hladný. A tak idú deti nejakej prostriedky radšej zohnať na jedlo. Tiež sa stáva, že rodičia potrebujú pomoc detí pri rybolove, na poliach, alebo sú nútené zbierať odpadky na smetisku. Toto tiež spôsobuje, že keď si zvyknú deti na život na ulici a mimo školy, ťažko sa znova vracajú do školy. Život v meste je pre nich zaujímavejší ako v škole.

Čo ste robili pre zlepšenie tejto situácie?

Zistil som, že deti sa môžu vzdelávať pomocou tzv. alternatívneho vzdelávacieho systému. Vyškolia sa učitelia, ktorí sa potom venujú takýmto deťom a tie môžu dokonca získať doklad o tom, že skončili Highschool. Mal som pomoc zo Slovenska. Dali sme vyškoliť dve učiteľky, ktoré na piatich miestach zhromažďovali mladých a učili ich. Bolo ich niečo vyše 100. Z nich ich skončilo viac ako 50 s dokladom v ruke, že absolvovali Highschool.

Čo bolo hlavnou náplňou vašej práce?

Hoci sociálna či vzdelanostná situácia je tam alarmujúca, bolo potrebné aby som ako človek a kresťan zaujal k nej potrebné stanovisko, čiže aby som podľa svojich možností a schopností pomáhal. No išiel som na Filipíny ako kňaz a misionár. Mojm hlavným poslaním bolo ohlasovanie evanjelia. Cítil som, že okrem vysluhovania sviatostí, slávenia sv. omší, prípravy na sviatosti je potrebné v tejto situácii spraviť aj niečo viac, respektíve skúšať niečo iné, aby som sa priblížil k ľuďom a aby moje pôsobenie bolo účinnejšie.

Čo ste teda podnikli, aké aktivity ste vyvíjali?

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

Predstavitelia jednej dediny ma pozvali aby som ponavštevoval ich veriacich. Farnosť bola rozdelená na „Basic ecclesial communities“ na Základné cirkevné spoločenstvá. Každé takéto spoločenstvo tvorí 8 až 12 rodín. Večer po skončení práce sa zhromaždili. S katechétom a niektorým lídrom som prišiel medzi nich. Rozprávali sme o živote vo farnosti o našich programoch a plánoch a pozývali sme ich k spolupráci. Hovorili sme o sviatostnom živote, o účasti na sv. omši v nedeľu. Navštívil som okolo 120 takýchto malých komunít. Ovocím bola lepšia účasť na bohoslužbách. Mnohí sa rozhodli usporiadať svoje manželstvá a zlepšila sa aj ich účasť na aktivitách farnosti. Vo februári prijalo v jeden deň 53 párov sviatosť manželstva.

Aká je účasť laikov na živote Cirkvi?

V tamojších podmienkach bez laikov sa takmer nedá život farnosti organizovať. Sú neodmysliteľní pomocníci pri katechéze. V nedeľu si pripravujú liturgiu bez kňaza. Pripravujú iných na prijatie manželstva, robia semináre o Sv. písme a iné. Veľkou pomocou vo farnosti boli kursilisti, ktorí organizovali kurzy pre farnosť. Ich „absolventi“ sa potom aktívne zapájali do života farnosti. Veľa energie a času som venoval práve príprave laikov, aby oni potom pokračovali v službe vo farnosti.

Ako zvyknú títo ľudia oslavovať sviatky, ako slávia napríklad hody?

Patrón kostola sa náležite musí osláviť. Oslava má cirkevný, ale i spoločenský ráz. Súčasťou príprav býva púť so sochou patróna do jednotlivých filiállok. Tam obyčajne býva sv. omša a nejaké prednášky o Sv. písme či katechéza. Samozrejme, modlitba sv. ruženca. V samotný sviatok býva okrem sv. omše, krstov a birmovky procesia po dedine so sochou patróna. Pretože takmer všetky farnosti sú na pobreží, býva aj procesia na mori. Sochu patróna naložia na jednu z lodí a ostatne krúžia okolo nej. Takto sa preplavia pozdĺž celej farnosti. No a k hodom patria tance na ulici a iné formy zábavy.

Čo vám najviac pomáhalo v misionárskej práci na Filipínach?

Samozrejme, na prvom mieste dobrý Pán Boh. Zakúsil som aj pomoc dobrých ľudí. Veľkým povzbudením bolo, keď som videl, že sme niečo spravili pre farnosť, a tiež, že sa aj sami ľudia snažili niečo urobiť pre ostatných, zaujímali sa o život viery. To všetko boli pohnútky pre mňa nezastaviť sa, ale pokračovať.

V krajine, kde 9 ľudí je z 1-ho taniera a 1 človek z 9-tich tanierov

Napísal P. Martin Štefanec SVD
Pondelok, 12 December 2011 21:18

Chcem využiť túto príležitosť a poďakovať sa dobrodincom za rozličnú materiálnu a finančnú pomoc. Zvlášť si cením modlitby mnohých horliteľov a prateľov misií zo Slovenska. Ešte raz vďaka za všetko.

P. Martin Štefanec SVD (Oktober 2007)